

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Etelä-Suomen, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Lounais-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Lapin aluehallintovirastot (jatkossa aluehallintovirastot) antavat asiasta yhteisen lausunnon.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lain 28 §:n 1 momentissa oikeudesta oppimisen tukeen siten, että oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiovetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opiskelijan oikeudesta erityisopetukseen uusi 28 a §.

Aluehallintovirastot katsovat, että hallituksen esityksestä jää jossain määrin epäselväksi, mitä muuta tukea kuin tukiovetusta ja erityisopetusta opiskelijan on edellä mainitun sääntelyn nojalla oikeus saada. Aluehallintovirastot kiinnittävät huomiota myös siihen, että esityksen mukaisesti oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta säädettäisiin omissa pykälissään. Erottelu on jokseenkin harhaanjohtavaa, sillä erityisopetus tulisi aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan katsoa kuuluvan oppimisen tukeen.

Aluehallintovirastot toteavat lisäksi, että opiskelijan tuen tarpeen arvioinnista säädettäessä tulisi kiinnittää huomiota koulutusmuotojen ja erityisesti niiden oppimisympäristöjen eroavaisuuksiin. Opiskelijan tuen tarvetta lukiokoulutuksessa tulee arvioida nimenomaisesti kyseisen koulutusmuodon erityispiirteet huomioiden. Opiskelijalle perusopetuksen aikana tehdyn tuen tarpeen arvioinnin ei näin ollen tule liiaksi määritellä tuen tarpeen arviointia ja sen toteuttamista lukiokoulutuksessa. Opiskelijalle perusopetuksen aikana tehdyn erityisen tuen päätöksen pohjalta toteutettavaa tuen arviointia lukiokoulutuksessa hankaloittaisi myös se, että lukiokoulutuksen ja perusopetuksen tukijärjestelmät eroavat toisistaan. Tämän vuoksi aluehallintovirastot katsovat, että lain 28 b §:n 2 momentissa tulisi asiasta säätää seuraavasti: Koulutuksen järjestäjän on arvioitava

opiskelijan erityisopetuksen tarve opiskelijan aloittaessa opiskelun ja opintojen aikana erityisopetuksen tarpeen ilmetessä. Jos oppivelvolliselle on tehty perusopetuslain (628/1998) 17 §:n mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva päätös erityisestä tuesta, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve.

Edelleen aluehallintovirastot kiinnittävät huomiota esitykseen oppivelvollisuuslain 23 §:n 5 momentin muuttamisesta. Aluehallintovirastot pitävät kyseisen pykälän 5 momenttia kokonaan ja sen myötä myös sen muutosesitystä tarpeettomana, koska opiskelijan viimeisimmät tuen asiakirjat voidaan katsoa sellaisiksi välttämättömiksi tiedoiksi, joita voimassa olevan oppivelvollisuuslain 23 §:n 3 momentissa tarkoitetaan. Lisäksi aluehallintovirastot toteavat, että oppilaan saama tuki ei ilmene kokonaisuudessaan oppilaan erityisen tuen päätöksestä, vaan oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukainen opetuksen ja muun tuen antaminen kirjataan yksityiskohtaisemmin henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan.

Aluehallintovirastot toteavat vielä, että hallituksen esitysluonnoksessa lukiolain säännöskohtaisissa perusteluissa esitetään, että lain 28 b §:ssä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta hakea oikaisua erityisopetusta koskevaan päätökseen aluehallintovirastolta. Aluehallintovirastot huomauttavat, että aluehallintovirastoista muutoksenhakuviranomaisena esityksen mukaisesti tulisi säätää lain 28 b §:n sijaan lain 49 §:ssä omana kohtanaan. Esityksestä puuttuu kuitenkin tällä hetkellä kokonaan erityisopetukseen liittyvää muutoksenhakua koskeva säännös, mikä tarkoittaisi, että muutosta päätökseen haettaisiin valittamalla hallinto-oikeuteen.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Hallitusohjelman mukaan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistetaan vastaamaan lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin ja rahoitusmallin muutoksista tehdään kattavat vaikutusarviointit, ja niiden pohjalta valmistellaan hallituksen esitys vuoden 2025 loppuun mennessä.

Lausunnolla olevassa luonnoksessa koskien rahoitusperusteita ei ole nähtävissä vertailua helpottavia rinnakkaisia tekstejä eikä annetusta luonnoksesta voida siten aidosti päätellä muutoksen vaikutuksia lukiokoulutuksen saavutettavuuteen ja mahdollisen alueellisen epätasa-arvon syntymiseen.

Arvioitavissa ei ole myöskään luonnosesityksen vaikutuksia lukioverkkoon sen myötä perusopetukseen ja siihen liittyvän aineenopetuksen saatavuuteen sellaisissa tapauksissa, joissa koulutuksenjärjestäjän virat ovat yhteisiä perus- ja lukio-opetuksen kanssa.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opetuskielen hallinta opiskelijaksi ottamista koskevaksi kelpoisuusedellytykseksi. Edellytys koskisi kaikkia hakijoita siitä riippumatta, minkä kieliseen koulutukseen hakija hakee opiskelijaksi, sillä esityksen perustelujen mukaan englanninkieliseen lukiokoulutukseen voitaisiin ottaa opiskelijaksi vain sellainen hakija, joka ei voisi puutteellisten kielitaitojen vuoksi päästä suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen. Aluehallintovirastot katsovat,

että hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi opetuskielen hallinnan selvittämisessä tulisi noudattaa yhteneväisiä käytänteitä koulutuksen järjestäjien välillä. Näin varmistettaisiin myös mahdollisessa muutoksenhakuvaiheessa opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Aluehallintovirastot katsovat, että jos hakijan opetuskielen hallinnan selvittäminen on täysin koulutuksen järjestäjän harkinnan varassa, on mahdollista, että opiskelija jää vaille opiskelupaikkaa sekä kansalliskielisessä että englannin kielisessä koulutuksessa.

Aluehallintovirastot kiinnittävät huomiota esityksessä ehdotettuun lain 21 §:ää koskevaan muutosehdotukseen, jonka mukaan jatkossa säädettäisiin, että opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen. Hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittäviä valmiuksia opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Poiketen siitä, mitä hallintolain 45 §:n 2 momentissa säädetään, opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tulee tällöin perustella. Aluehallintovirastot katsovat, että ehdotetun 21 §:n viimeinen virke on poistettava. Oikeus perusteltuun päätökseen on perustuslain 21 §:ssä säädetty perusoikeus. Perusoikeuksien rajoituksia on aina tulkittava suppeasti, minkä vuoksi hallintolain 45 §:n sääntelyä päätöksen perustelemisesta ei voida tulkita laajentavasti niin, ettei kielteisiäkään päätöksiä opiskelijaksi ottamisesta tarvitsisi perustella. Kielteinen opiskelijavalintapäätös on aina perusteltava, ja sen vuoksi ehdotetussa säännöksessä tarkoitettussa tilanteessa ei ole kysymys poikkeamisesta hallintolain 45 §:n 2 momentista.

Lisäksi aluehallintovirastot huomauttavat esityksessä ehdotettua uutta 21 a §:ää koskien, että hallintolaki ei tunne mahdollisuutta ehdollisten hallintopäätösten tekemiseen. Siten esityksessä ehdotettu mahdollisuus tarvittaessa hyväksyä Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevat hakijat lukiokoulutukseen ehdollisesti, ei ole vallitsevan oikeustilan mukaista.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Ei lausuttavaa

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ei lausuttavaa

7. Muut kommentit

Ei lausuttavaa

Rautio-Sipilä Marie

Lounais-Suomen aluehallintovirasto - Lapin aluehallintovirasto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, opetus- ja kulttuuritoimi-vastuualue